

Memo(rad)

Aan : De gemeenteraad

Van : Het college

Datum : 8 december 2022

Doel: : Afdoening toezegging Forum **Nummer toezegging:**

Onderwerp : “Grondstofrijk Zutphen, Grondstoffenplan 2023-2027”

Inlichtingen bij : Henri Kolenbrander 06.51070225

Kennisnemen van

Het schriftelijke antwoord op een toezegging in het Forum “Grondstofrijk Zutphen, Grondstoffenplan 2023-2027” van 28 november 2022

Inleiding

In het Forum “Grondstofrijk Zutphen, Grondstoffenplan 2023-2027” van 28 november 2022 heeft wethouder Rick Verschure een toezegging gedaan. De vragen die niet gesteld konden worden in het Forum vanwege tijdgebrek konden schriftelijk gesteld worden tot en met uiterlijk 2 december 2022. Deze worden uiterlijk 9 december 2022 schriftelijk beantwoord ten behoeve van de raadsvergadering van 12 december 2022. Hierbij de vragen en beantwoording in volgorde van ontvangst.

Beantwoording

Partij voor de Dieren

1. *De **best** tas wordt afgeschaft. Wat zijn de andere effectievere manieren om artikelen bedoeld voor deze tas in te zamelen?*

Uit evaluatie blijkt dat de best-tas zeer beperkt (<5%) bruikbare grondstoffen oplevert. Deze inzamelmethode is daardoor niet doelmatig. Andere effectieve manieren om deze goederen in te zamelen zijn:

- Boeken: Graag inleveren bij de Kringloop. Indien niet meer bruikbaar, kunnen ze in de oud papierbak.
- Elektronica: Graag inleveren bij Kringloop of het Recycleplein (hier staan ook mensen van de kringloop).
- Speelgoed: Graag inleveren bij de Kringloop of het Recycleplein (hier staan ook mensen van de kringloop).
- Textiel: Graag inleveren bij de kringloop. Als de textiel schoon is mag deze in de Reshare (Leger des Heils) textielbakken die in de gemeente verspreid staan. Verontreinigd textiel mag bij het restafval worden aangeboden.

2. *We hebben kunnen lezen in het plan. Ik citeer: “Grondstoffen worden steeds schaarser. De vraag naar grondstoffen stijgt en makkelijk winbare gebieden voor bijvoorbeeld olie en gas nemen af.” Kunt u uitleggen wat hiermee wordt bedoeld? Welke terug winbare grondstoffen in ons huishoudelijk afval zijn bijvoorbeeld schaars?*

Een van de belangrijkste componenten van waar Plastic/PMD uit bestaat is olie, een schaarse fossiele grondstof. Wanneer we ons PMD kunnen recyclen en zodoende basiscomponenten (granulaat of recycalaat) kunnen hergebruiken in nieuwe producten, vermijden we virgin productie van plastic waar olie voor gebruikt wordt. Er zijn zelfs (Nederlandse) initiatieven in ontwikkeling die aardolie (Nafta) kunnen terugwinnen uit PMD. Zie <https://pryme-cleantech.com/about-us>

3. *Moeten we ook niet gaan inzetten en stimuleren van verpakkingsmateriaal en gebruiksgoederen die niet van bijvoorbeeld zeer vervuilend plastic zijn gemaakt. Denk aan het groeiende probleem van microplastic. kleden gemaakt van petflessen zijn misschien een goede toepassing, maar zorgen in het gebruik ook voor extra vervuiling.*

Daar zijn we het mee eens. We denken echter dat het Rijk hier aan zet is met regelgeving.

4. *Er komen meer textielbakken. Wat wordt er met dit textiel gedaan? Is de wethouder bekend met het programma “de prijsknaller” waarin wordt getoond hoe wegwerpkleding gemaakt van plastic in bulk wordt verkocht aan derde wereld landen die het ook voor het merendeel niet kunnen gebruiken en het vervolgens verbranden of in zee dumpen. Wat wordt er met de Zutphense overbodige kleding gedaan? en is het een idee om ook voorlichting te geven over fast fashion?*

Voor de textielverwerking werken we samen met ReShare. Zij hebben het programma ‘De Prijsknaller’ ook op bezoek gehad. Een kort verslag van dit bezoek in de context van uw vraag vindt u op <https://www.reshare.nl/artikel/de-prijsknaller-leger-des-heils>. Zij zeggen daarin:

“In onze sorteerprocessen halen we alles uit de donaties wat volgens ons echt niet meer draagbaar is, dus bijvoorbeeld versleten of kapot. Dit gedeelte wordt gerecycled via onze partners of, als dat eerste niet meer kan vanwege de lage kwaliteit, wordt het verbrand. Dat zien wij als een laatste keuze maar wel als een beter alternatief dan ongecontroleerd afzetten naar landen, zoals Afrika, waar het onder slechte omstandigheden wordt afgedankt. ReShare zet zich in op innovatieve programma’s om het volume van deze stroom terug te dringen. Lees hier meer over onze inzet op innovatie binnen de keten.

Herdraagbare kleding proberen we zoveel mogelijk binnen de grenzen van Nederland te houden. Helaas is van alle kleding die wij inzamelen maar een klein deel (6-10%) geschikt voor de markt in Nederland. Dat gedeelte geven we een nieuwe bestemming via onze ReShare Stores of we zetten het af aan andere tweedehandskledingwinkels in Nederland.

Wat niet geschikt is voor de markt in Nederland, verkopen we door aan partners in het buitenland. Hierin streven we ernaar zoveel mogelijk binnen de grenzen van Europa te blijven en samen te werken met partners die volgens dezelfde wijze werken en kijken naar hun eigen verantwoordelijkheid en zoeken naar mogelijkheden om de kleding zoveel mogelijk her te gebruiken. Op onze website geven we meer uitleg over onze bedrijfsvoering.”

Voorlichting geven over de gevolgen van Fast Fashion is een goed idee. Dit past goed bij ons Cruise2Reduce programma wat Circulus ook in Zutphen op scholen aanbiedt.

5. *Er wordt € 10.000 begroot voor communicatie. Op welke manier wordt communicatie ingezet? Ik kreeg een verontrustend bericht van een buurtgenoot die had gelezen dat het zwarte kratje zou verdwijnen. Ze begreep niet waarom dat was.*

Inwoners worden persoonlijk geïnformeerd en op de hoogte gehouden van maatregelen. Dit gaat via de website van Circulus, een brief en via bijvoorbeeld informatiebijeenkomsten (pilotwijken). Mogelijk ontstaat er behoefte aan aanvullende (maatwerk) campagnes.

6. *Er wordt ingezet op acties voor reparatie en producthergebruik en kringloopactiviteiten. Is er ook gedacht aan het stimuleren van verpakkingsvrije winkels?*

We zijn aan het onderzoeken of en hoe een Circulair Ambachtscentrum in Zutphen vormgegeven kan worden. Het bieden van een experimentele proeftuin voor nieuwe initiatieven zoals bijvoorbeeld het ontwikkelen van verpakkingsvrije winkels of verdienmodellen zou daarin een plaats kunnen hebben. Er wordt dus zeker aan gedacht, maar het grondstoffenplan beperkt zich vooralsnog zoveel mogelijk tot de kerntaak van de gemeente: inzamelen van huishoudelijk afval.

7. *Er is een plattegrond met de huidige milieustraten. Is dit het aantal straten waarmee het omgekeerd inzamelen gerealiseerd moet gaan worden? Of worden er meer locaties aangewezen / gemaakt voor nieuwe milieustraten? Is het huidige bestand voldoende / dichtbij genoeg voor bewoners?*

Wanneer en als omgekeerd inzamelen in de hele gemeente ingevoerd gaat worden, dan worden er meer milieustraten aangewezen en gerealiseerd zodat iedereen gebruik kan maken van een ondergrondse container op een juiste afstand.

8. *Diverse gemeenten zoals Leiden en Amsterdam zijn overgestapt op een nieuwe afvalinstallatie om plastic niet meer vooraf te hoeven scheiden. Dit levert naar verluid meer plastic op dan wanneer bewoners het zelf doen. Is dit bekend en zou een onderzoek naar de haalbaarheid en opbrengst een idee zijn?*

De discussie tussen bronscheiding en nascheiding wordt al lang gevoerd. Een korte samenvatting: Bronscheiding en nascheiding zijn voor PMD beiden effectieve methoden om plastic grondstoffen uit het huishoudelijk afval te halen. In theorie is bronscheiding effectiever, omdat nascheiding een drempel heeft (materialen vanaf ca. 70-80mm kunnen worden afgezeefd) van wat kan worden gescheiden. In theorie kan bronscheiding 100% scheiden. De bottleneck zit dan wel in de fysieke infrastructuur van een burger, zijn of haar kennis en zijn of haar motivatie. De kennis van de burger wordt bepaald door voorlichting en interventie via handhaving. De motivatie wordt bepaald door het draagvlak voor het doel, de kosten voor de burger en benodigde extra moeite. Wat bronscheiding voornamelijk voor steden als Amsterdam en Leiden minder succesvol maakt is de beperkte fysieke infrastructuur van de burger (hoeveel ruimte heeft hij/zij voor een extra inzamelzak/bak, welk inzamelsysteem/voertuig wordt gebruikt enz.). In Zutphen is dit eenvoudiger op te lossen vanwege een kleinere schaalgrootte/stedelijkheidsklasse.

Een onderzoek naar de haalbaarheid van nascheiding is natuurlijk mogelijk maar deze onderzoeken zijn al vaker elders uitgevoerd en meestal ook wel publiek beschikbaar. Bijvoorbeeld voor de gemeente [Berkelland](#).

9. *Dit grondstoffenplan beoogt een effect van 70kg restafval pp jaar in 2025. Landelijke doelstelling 30 kg pp jaar 2030. Zijn er als vergezichten bekend hoe dat gerealiseerd moet gaan worden, daar de laatste kilos altijd het zwaarst gaan tillen? Moet er niet nu al veel meer gedaan worden om dat doel in 2030 te bereiken?*

We weten uit onderzoek dat het aantal daadwerkelijke restafval kilo's dat in de grijze container wordt aangeboden laag is (30 a 40 kilo). Door inwoners te motiveren en ondersteunen steeds beter te gaan scheiden gaan we vanzelf die kant op. In de tussentijd bedenken we methoden en projecten om gebruik van grondstoffen aan de voorkant te verminderen. Bijvoorbeeld door na te denken over hoe we verpakkingsvrij inkopen kunnen stimuleren of hoe we grondstoffen langer in de circulatie kunnen houden.

Beantwoording

Partij van de Arbeid

1. *De inwoners van Zutphen die in de hoogbouw wonen, kunnen hun afval veelal niet scheiden. Dat is een van de redenen dat de grondstoffen in het restafval blijven zitten. Wij zijn blij te lezen dat de inwoners van hoogbouw straks ook hun afval kunnen scheiden. In het plan wordt alleen gesproken over GFE afval. Worden de andere grondstoffen al opgehaald? (zo nee: Zijn er ook plannen om de andere grondstoffen bij de hoogbouw in te zamelen?)*

Ja, er zijn voorzieningen voor het aanbieden van Oud papier en karton, PMD via zakken en ondergrondse containers. Tevens voor het verzamelen van glas.

- *Bij de randvoorwaarden op blz 10:*

2. *Er wordt gesproken over een recyclepercentage van 55%. Dat lijkt vrij laag in vergelijking tot de ons omringende gemeenten. Waarom is dit percentage gekozen?*

Het percentage is overgenomen als doelstelling uit het landelijke VANG programma (die doelstelling komt uit de EU-kaderrichtlijn Afvalstoffen die stelt dat in 2025 55% van het stedelijk afval moet worden gerecycled). Omliggende gemeenten hebben vergelijkbare doelstellingen. Het scheidingspercentage ligt daar inderdaad hoger dan 55%, maar in Zutphen ook (66%). Het landelijke recyclepercentage ligt op 52,5%.

3. *We missen de randvoorwaarde dat de kosten voor inwoners gelijk blijven en liefst dalen. Hoe meer recyclebare grondstoffen, hoe lager de kosten? Waarom is die randvoorwaarde niet opgenomen?*

Kostenreductie is een prettige bijkomstigheid, maar geen doel in dit grondstoffenplan. Afvalscheiding en –reductie en hoogwaardig hergebruik en recycling zijn de belangrijkste uitgangspunten geweest bij het opstellen van dit beleid. Dat doen we op een zo doelmatig mogelijke wijze.

4. *Ergens aan het eind van het stuk komt naar voren dat glas en textiel niet meer aan huis worden opgehaald. Dat is eerder in het stuk niet besproken. Wat is daarvan de reden? Naar ons weten werkt het ophalen van glas aan huis prima en naar tevredenheid van inwoners.*

Er zijn veel aanleidingen geweest om te willen stoppen met glas op halen aan huis. De belangrijkste redenen die glas aan huis inzamelen onwenselijk maakten:

- Het zwarte kratje met glas handmatig ophalen en van de grond af optillen is in het kader van duurzame inzetbaarheid van medewerkers van Circulus onwenselijk.
- Het is een dure inzamelmethode voor een relatief kleine, goedkope en makkelijk weg te brengen grondstoffenstroom.
- We willen zo min mogelijk dubbele inzamelvoorzieningen.
- We willen zo min mogelijk (zakelijke) verkeersbewegingen in (het centrum van) Zutphen.

5. *Datzelfde geldt voor de BEST tas. Wat is de reden dat die wordt afgeschaft?*

Uit evaluatie is gebleken dat <5% van wat wordt aangetroffen in de BEST-tas herbruikbaar is. Dit is niet doelmatig noch doeltreffend.

6. *Op blz 16 staat iets over scheiden van afval op scholen en sportclubs. Wordt het afval daar nu niet gescheiden? In hoeverre wordt het afval dat van de sportclubs en de scholen komt meegerekend in*

de afvalstromen van Circulus Berkel? (maw: zijn de cijfers van circulus berkel inclusief of exclusief de sportclubs en scholen?)

Scholen en sportclubs zijn zelf verantwoordelijk voor het (wel of niet) scheiden en verwerken van hun afval. In het kader van hun educatieve taak wordt het Cleanwise programma door Circulus op scholen en ook in sportclubs aangeboden. Dat programma houdt onder meer in dat Circulus de grondstoffen gescheiden ophaalt en laat verwerken. De opgehaalde grondstoffen worden meegerekend in de totale cijfers die Circulus aan ons verstrekt.

7. Over de kosten die met de afvalinzameling gepaard gaan:

Op blz 17 staan twee tabellen met cijfers. Die hebben wat meer uitleg nodig: in de eerste tabel staat een bedrag van 20.000 als eenmalige kosten voor omgekeerd inzamelen per wijk en een negatief bedrag bij de DVO (wat is DVO?). Hoe zijn die bedragen te interpreteren? Wordt er per jaar 10.000 euro minder uitgegeven? Aan wat?

DVO is de dienstverlening overeenkomst die met Circulus is afgesproken. Daarin staan de jaarlijkse kosten (i.e. de activiteiten) die de afvalinzameling van Circulus kost. De € 20.000 betekent dat iedere wijk/buurt waar overgegaan wordt op omgekeerd inzamelen een eenmalige investering van € 20.000 kost. Het levert daarentegen een jaarlijkse kostenverlaging van € 30.000 in de DVO op. Men hoeft tenslotte niet meer structureel alle huisadressen af. Let wel op dat deze bedragen indicatief zijn; omdat we nog niet weten met welke wijken/buurtten (en hun variabelen) geëxperimenteerd zal worden in de pilots, is het onmogelijk om een exacte doorrekening te maken van de kosten/opbrengsten.

8. De tweede tabel behoeft ook wat uitleg: we willen graag een vergelijking kunnen maken met de voorgaande jaren. Wat waren toen de kosten DVO per onderdeel?

De kolom 'Structurele kosten DVO' in de tweede tabel beschrijft de wijziging t.o.v. vorig jaar. De totale kosten voor aanvullende maatregelen nemen dus met € 136.765 toe t.o.v. vorig jaar.

9. Wat zijn de kosten voor inwoners?

Het effect op de afvalstoffenheffing is niet doorgerekend. Dit komt omdat er inzake de omgekeerd inzamelen pilot(s) nog keuzes gemaakt dienen te worden die impact hebben op de totale kosten/opbrengsten.

10. In paragraaf 8.2 wordt gesproken over gefaseerde uitrol in de wijken van het omgekeerd inzamelen. De planning spreekt alleen over de uitrol van omgekeerd inzamelen. Het voorstel gaat alleen over de pilots? En wat is de planning van de invoer van de andere maatregelen?

Ja dat is alleen voor de pilots. Aansluitend aan de pilots zal een evaluatie gemaakt worden. Op basis daarvan wordt besloten of omgekeerd inzamelen in de hele stad wordt ingevoerd.

Oud papier en karton (OPK)-inzameling en frequentieverlaging wordt nu voorbereid. Hiermee willen we per 1 januari 2023 beginnen.

Beginnen met omgekeerd inzamelen van glas moet nog gepland worden.

11. Wanneer en waar gaan de pilots lopen? Wanneer worden de pilots geëvalueerd?

De pilots lopen tussen 2024 en 2025. In 2025 worden deze geëvalueerd.

Beantwoording

Stadspartij Zutphen Warnsveld

1. *In het Grondstoffenplan komt het dorp Warnsveld helemaal niet voor. (Hetzelfde geldt trouwens voor het afschaffen van het papier ophalen door verenigingen.) Het gaat in het hele plan alleen maar over 'de wijken' van Zutphen.*
- *Vraag: Betekent dit dat in het dorp Warnsveld geen afval meer wordt opgehaald per januari? Of Beschouwt het college Warnsveld als een wijk, of is het college het dorp Warnsveld gewoonweg 'vergeten'?*

In de dienstverleningsovereenkomst met Circulus wordt Warnsveld gezien als volwaardig dorp binnen de gemeente Zutphen. Alle maatregelen die voorgesteld worden in het nieuwe grondstoffenplan die betrekking hebben op Zutphen, hebben daarom ook betrekking op Warnsveld en andere dorpen/wijken/grondgebieden die officieel tot de gemeente Zutphen behoren.

2. *Het bijgevoegde overzicht van afvallocaties is onleesbaar.*
- *Vraag: Graag ontvangen we van het college een leesbare, bruikbare versie.*
3. *Het idee achter het omgekeerd inzamelen, dat is bedacht door de afvalverwerkingsindustrie, is dat bewoners gestimuleerd worden om minder recyclebaar afval (plastic, GFT, glas, papier) bij het restafval te gooien en zo een vermindering van het restafval te bereiken. Wie op zoek gaat naar 'best practices', kan deze nauwelijks vinden. Wel lees je overal dat dit omgekeerd inzamelen nauwelijks effectief is (onderzoek VU, Centraal Planbureau), bewoners zijn er niet blij mee en veel gemeenten ook niet.*
- *Vraag 1: waarom dit omgekeerd inzamelen dan toch invoeren?*

Binnen bijvoorbeeld de Circulus regio zelf zijn Beste Practices te vinden. Zo zijn bijvoorbeeld gemeente Lochem en Bronckhorst met elkaar vergelijkbaar qua stedelijkheidsklasse en andere variabelen, echter heeft Lochem geen omgekeerd inzamelen en Bronckhorst wel (de rest van het afvalbeleid is m.u.v. kleine nuanceverschillen vergelijkbaar). Dat heeft in dit geval geleid tot een verschil van 40 kg restafval (40 kg Bronckhorst en 80 kg Lochem) per inwoner per jaar. Of dit in Zutphen ook een dergelijke uitwerking zal hebben, dat denken we wel, maar weten we niet zeker. Daarom hebben we ervoor gekozen om hiermee te experimenteren middels een pilootaanpak.

U refereert naar onderzoek dat concludeert dat omgekeerd inzamelen nauwelijks effectief is. We gaan ervan uit dat u doelt op het onderzoek: "Diftar in Nederland: verschillen tussen oost en west" en onderzoek van VU dat in 2017 is gepubliceerd in een opiniestuk in Binnenlands Bestuur.

- Het onderzoek van CpB refereert aan omgekeerd inzamelen als effectief instrument in combinatie met Diftar. Het rapport vermeldt dat het de ervaring van een aantal gemeenten die zij geïnterviewd hebben is, dat in onderlinge vergelijking, diftar beter werkt dan omgekeerd inzamelen. Aangezien dat een onderlinge vergelijking is en geen constatering dat omgekeerd inzamelen geen of nauwelijks effect heeft zijn we het niet eens met uw conclusie. Mocht u naar een ander onderzoeksrapport verwijzen? Dan ontvangen we deze graag.
- Het onderzoek van VU uit 2017, onder meer gepubliceerd in een opiniestuk in Binnenlands Bestuur, verwijst naar de conclusies van 2 hoogleraren op basis van een verouderde definitie van 'omgekeerd inzamelen' en gebruik makend van gegevens van vòòr de tijd dat o.m. ROVA de huidige vorm van 'omgekeerd inzamelen' heeft geïntroduceerd. Dit vormt dus geen mogelijke conclusie op basis van de vorm van omgekeerd inzamelen die we in Zutphen willen gaan proberen.

Andere onderzoeken die een overwegend positief effect van omgekeerd inzamelen concluderen:

- <https://www.avri.nl/over-avri-bestuur/nieuws/item/nedvang-rapport-effecten-omgekeerd-inzamelen-en-stappenplan-succesvolle-invoering/>
- <https://www.afvalgids.nl/vervuiling-pmd-sterk-toegenomen-na-invoering-omgekeerd-inzamelen/>

Feit is inderdaad wel dat omgekeerd inzamelen in grote gemeenten met veel hoogbouw een kleinere kans van slagen heeft. Dit komt voornamelijk omdat er in dergelijke wijken onvoldoende fysieke ruimte is om grondstoffen gescheiden aan te kunnen bieden. Nascheiden biedt voor zulke steden uitkomst, ook al is de terugwinst van grondstoffen daarmee lager.

- *Vraag 2: in het verlengde daarvan: is er ook naar alternatieven gekeken?*

We nemen aan dat u doelt op het behouden van de huidige situatie of nascheiding van PMD als alternatief. Beide alternatieven hebben we onderzocht:

- Het behouden van de huidige situatie biedt geen oplossing voor de uitdagingen waar we als gemeente voor staan in het afvalbeleid. Onze inwoners zitten op 136 kg restafval per inwoner per jaar, wat ruim boven de in het coalitieakkoord geformuleerde doelstelling van 70 kg in 2025 ligt. Zonder interventie zal daar geen verandering in komen.
- Nascheiding heeft zowel voordelen als nadelen. In dit geval zijn de nadelen zwaarder bevonden dan de voordelen (capaciteit is onzeker, valt minder goed te scheiden, veel potentiële grondstoffen gaan daarbij verloren)

- Vraag 3: waarom wordt er niet in samenspraak met de bewoners gekeken / gezocht naar de beste manier van inzamelen in plaats van dat omgekeerd inzamelen op te dringen? Het college zegt graag samen met bewoners te willen optrekken. Dit is een kans. Laat de bewoners echt meedoen, en niet alleen over de plek waar een eventuele vuilcontainer moet staan.

Het grondstoffenplan spreekt niet over een verplichting of over het opdringen van omgekeerd inzamelen. Het grondstoffenplan spreekt over een vrijwillige deelname aan pilots waar geëxperimenteerd wordt met het principe 'omgekeerd inzamelen'. Als die na evaluatie blijkt te werken, dan zal de mogelijkheid tot gemeentebrede uitrol als vervolgstap worden onderzocht. Het doel van dit plan is om als gemeente zuiniger en voorzichtiger om te gaan met ons milieu door grondstoffen langer in circulatie te houden.

- Vraag 4: hebben we als gemeente überhaupt wel wat te kiezen of zijn we gebonden aan de opties van Circulus?

Een van de voordelen van de samenwerking met Circulus (wat andere samenwerkingsverbanden zoals ROVA niet bieden) is dat iedere gemeente kan kiezen voor haar eigen afvalbeleid (binnen de mogelijkheden die Circulus biedt). Het bedrijf Circulus is eigendom van de deelnemende gemeenten, dus voor een groot deel van de gemeente Zutphen. Dus de strategie en koers van Circulus wordt (is) mede door de deelnemende gemeenten bepaald.

Bijlagen